

Pētījuma „Darba apstākļi un riski Latvijā, 2010” rezultāti :

psihoemocionālo riska faktoru izplatība darba vidē Latvijā

Linda Matisāne,
Pētnieku grupas vadītāja
linda@prevention.lv

Latvijas Darba devēju konfederācija

Saturs

- Biežākie psihoemocionālie riska faktori
- Veselības traucējumu saistība ar psihoemocionālajiem riska faktoriem
- Emocionālā vardarbība/ psiholoģiskā ietekmēšana
- Laika trūkums
- Virsstundu darbs
- Darba intensitāte

Vispārīga informācija

- Latvijas Darba devēju konfederācijas pasūtījums
- Veica:
  - SIA “Inspecta Prevention”
  - SIA “TNS Latvia”
- ar Eiropas Savienības Eiropas Sociālā fonda un Latvijas valsts finansiālu atbalstu projekta „Darba attiecību un darba drošības normatīvo aktu praktiska piemērošana nozarēs un uzņēmumos” (Nr. 1DP/1.3.1.3.2./08/IPIA/NVA/002) ietvaros
- 2009.gada novembris – 2011.gada janvāris

Latvijas Darba devēju konfederācija

Pētījuma saturs

Aptaujas

- Darba devēji (N=1044)
- Nodarbinātie (N=2455)
- Darba aizsardzības speciālisti (N=210)

Datu bāzu analīze

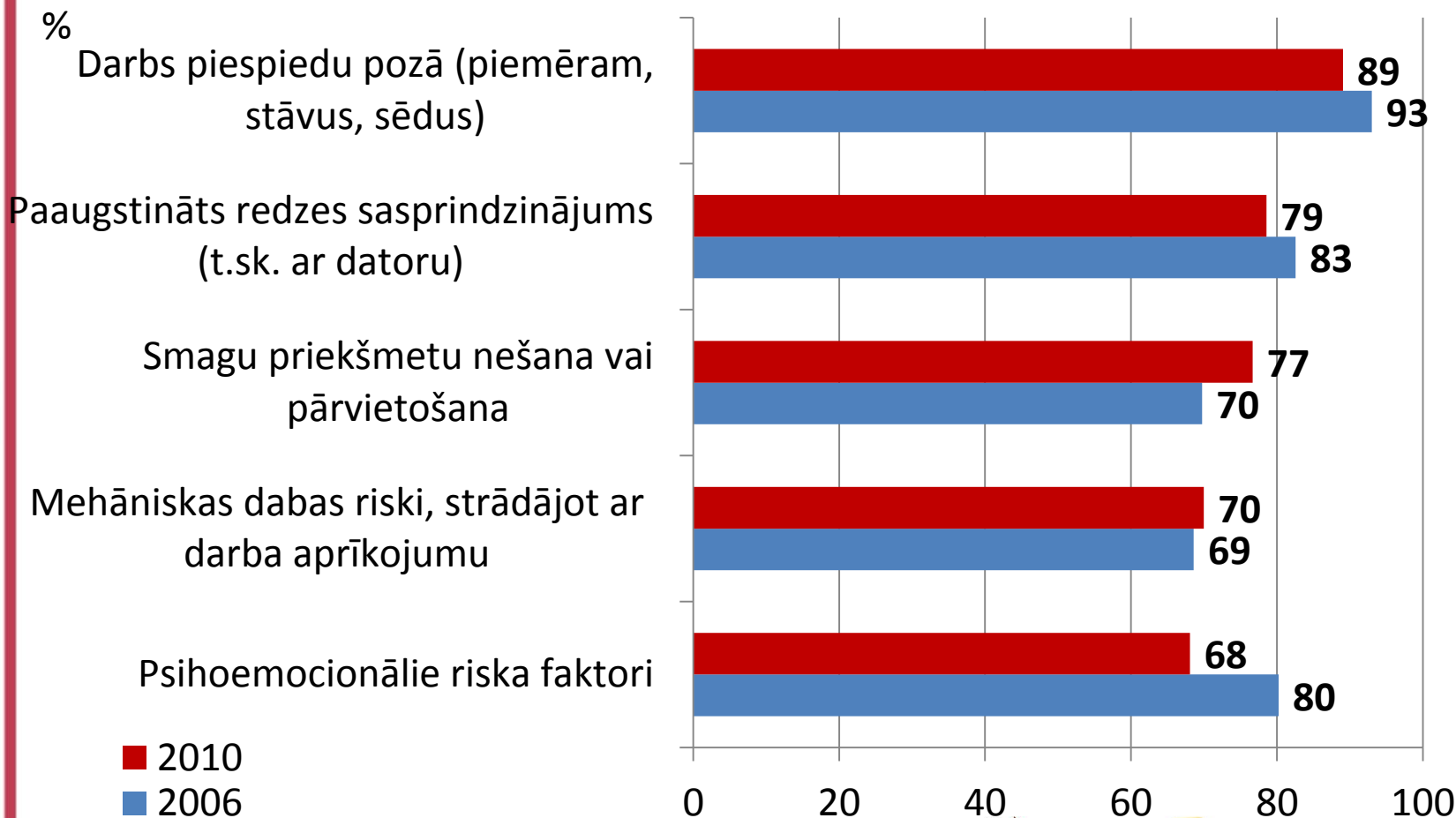
- P.Stradiņa KUS Aroda un radiācijas medicīnas centrs
- Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra
- Valsts darba inspekcija
- Rīgas Stradiņa universitātes Higiēnas un arodslimību laboratorija

Latvijas Darba devēju konfederācija

TOP 5 būtiskākie darba vides riska faktori

DAS aptaujas dati, 2006; 2010

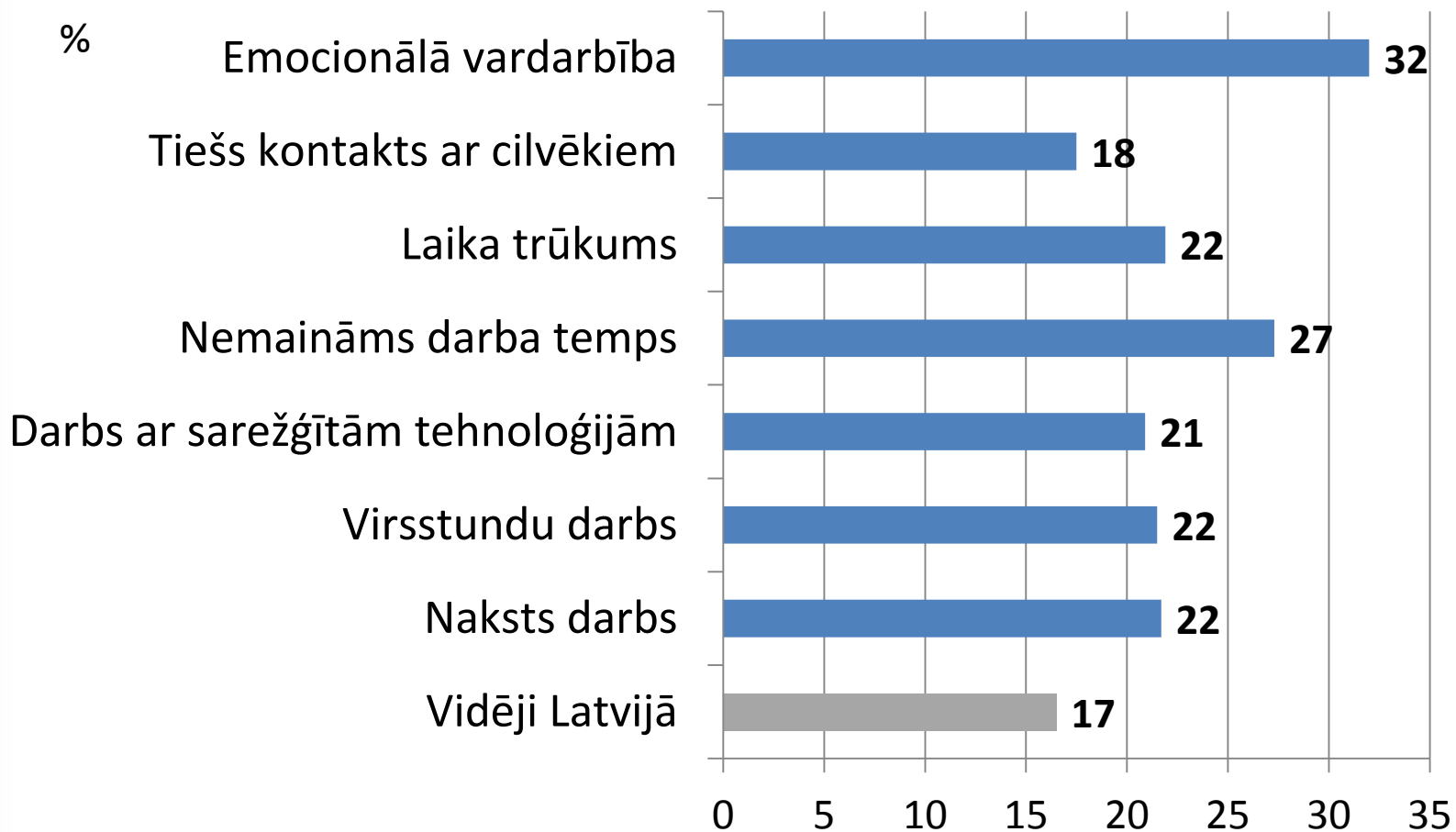
Latvijas Darba devēju konfederācija

ESF
EIROPAS SOCIĀLAIS
FONDS

Veselības traucējumu biežums, ja darba vidē ir psihoemocionālie riska faktori

Nodarbināto aptaujas dati, 2010

Latvijas Darba devēju konfederācija

ESF
EIROPAS SOCIĀLAIS
FONDS

Emocionālā vardarbība / psiholoģiskā ietekmēšana

Jautājums	Ir saskārušies (%)	Nav saskārušies (%)
Veselības traucējumi	32	13
Slimošana pēdējā gada laikā	50	34
Slimības lapu ņemšana	28	21
Slimi gājuši uz darbu	15	10

Nodarbināto aptaujas dati, 2010

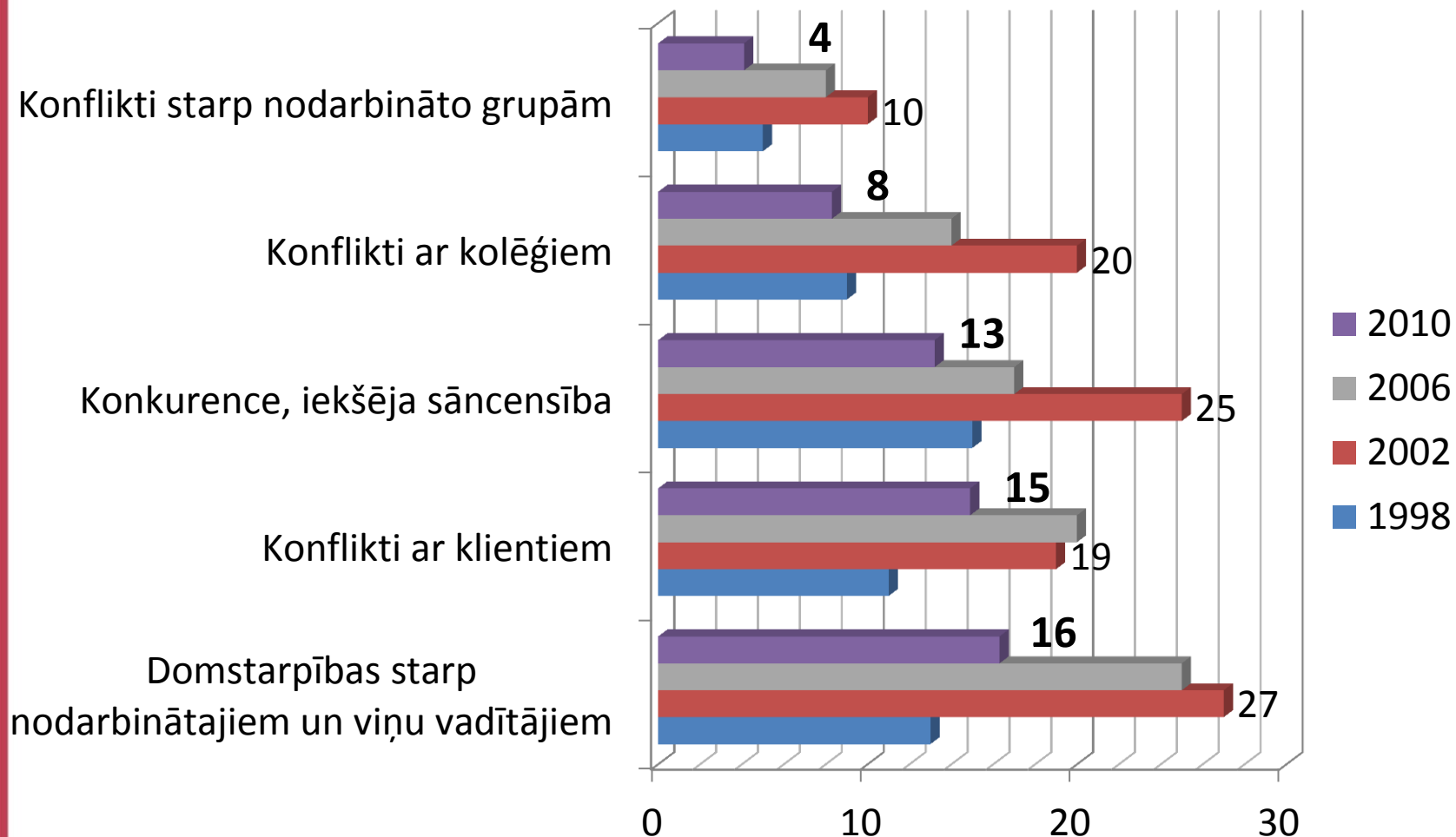
Latvijas Darba devēju konfederācija

ESF
EIROPAS SOCIĀLAIS
FONDS

Psihoemocionālo riska faktoru izplatība (samērā bieži + reizi pa reizei)

Nodarbināto aptaujas dati, 2006; 2010
Darba dzīves barometrs, 1998; 2002

Latvijas Darba devēju konfederācija

ESF
EIROPAS SOCIĀLAIS FONDS

Nozares – TOP 5

- Būvniecība (visas situācijas) (- 99%)
- Veselība un sociālā aprūpe (konflikti ar klientiem, vardarbība) (- 65%)
- Koksnes, koka un korķa izstrādājumu, mēbeļu ražošana (konflikti darbinieku starpā) (-95%)
- Lauksaimniecība, mežsaimniecība (konflikti ar darbiniekiem, ar vadītājiem) (-95%)
- Ieguves rūpniecība, karjeru izstrāde (konflikti darbinieku starpā, psiholoģiskā ietekmēšana) (-96%)

**Nodarbināto un darba devēju aptaujas
dati, 2010**

Latvijas Darba devēju konfederācija

Emocionālā vardarbība / psiholoģiskā ietekmēšana

- 19% nodarbināto minējuši šo riska faktoru
- 91% darba devēju minējuši, ka neviens darbinieks viņu uzņēmumā nav pakļauts šim riska faktoram
- Biežākie izraisītāji:
  - klienti, t.sk. bērni skolās, viņu vecāki, pacienti veselības aprūpes iestādēs u.c. (59%)
  - tiešie darba vadītāji (23%)
  - uzņēmuma iestādes vadītāji vai darba devēji (18%)

Kas cieš biežāk - teorija

- Par upuriem visbiežāk kļūst darbinieki, kas nevēlas pakļauties citu cilvēku lēmumiem. Piemēram, bosinga gadījumā tie būtu darbinieki, kuri nevēlas pakļauties vai nu sava tiešā vadītāja, vai uzņēmuma vadītāja autoritatīvajai rīcībai.
- Bieži vien upuri ir darbaholiķi, rūpīgi perfekcionisti, kuri strādā vēlu vakarā un brīvdienās un kuri nāk uz darbu pat tad, ja ir slimi.
- Darbinieks baidās zaudēt darbu, tāpēc viņam nav citas iespējas, kā vien pakļauties.

Kas cieš biežāk – pētījuma rezultāti

- Sievietes – 24% (vīrieši 13%)
- Vecumā – 25-54 gadi (21-23%)
- Nodarbinātajiem, kam katru mēnesi algu maksā aploksnē - 29% (nekad nemaksā aploksnē - 18%)
- Tie, kas strādā virsstundas - 27% (nestrādā – 16%)
- Vidējos (28%) un lielajos uzņēmumos (33%)

Nodarbināto aptaujas dati, 2010

Latvijas Darba devēju konfederācija

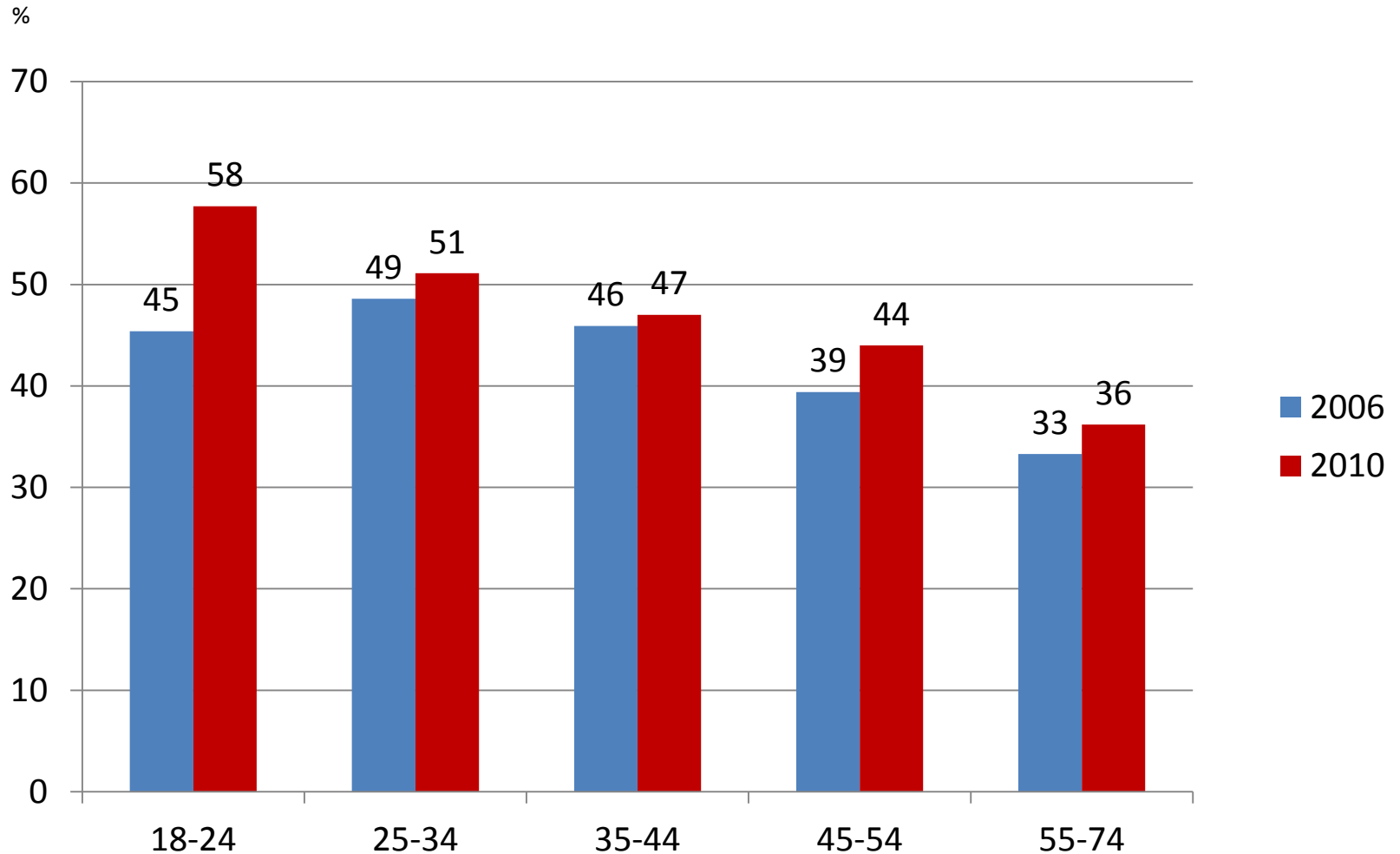

Ar ko saskaras DAS?

- neviens konsultants vai darba aizsardzības speciālists, kas sniedz ārpakalpojumus, nespēj klientu uzņēmumā atpazīt «upurus» un «varmākas»
- emocionālās vardarbības problēmas nav izsakāmas kvantitatīvi, un tās ir grūti konkretizēt, tieši tāpēc uzņēmuma vadība no šo problēmu atzīšanas bieži vien mēdz izvairīties

Konflikti ar klientiem

Nodarbināto aptaujas dati, 2006; 2010

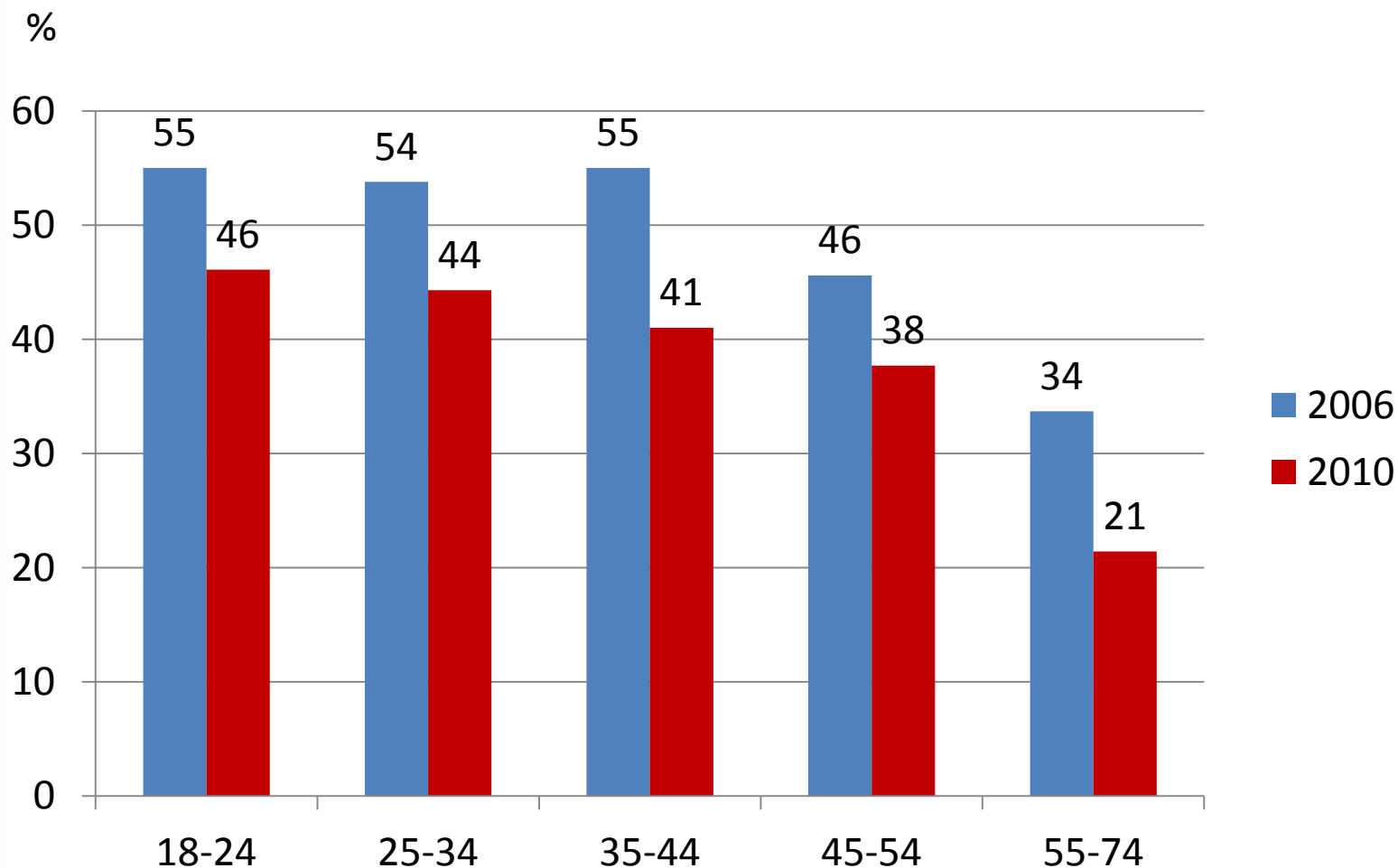
Latvijas Darba devēju konfederācija

ESF
EIROPAS SOCIĀLAIS
FONDS

Konflikti ar kolēģiem

Nodarbināto aptaujas dati, 2006; 2010

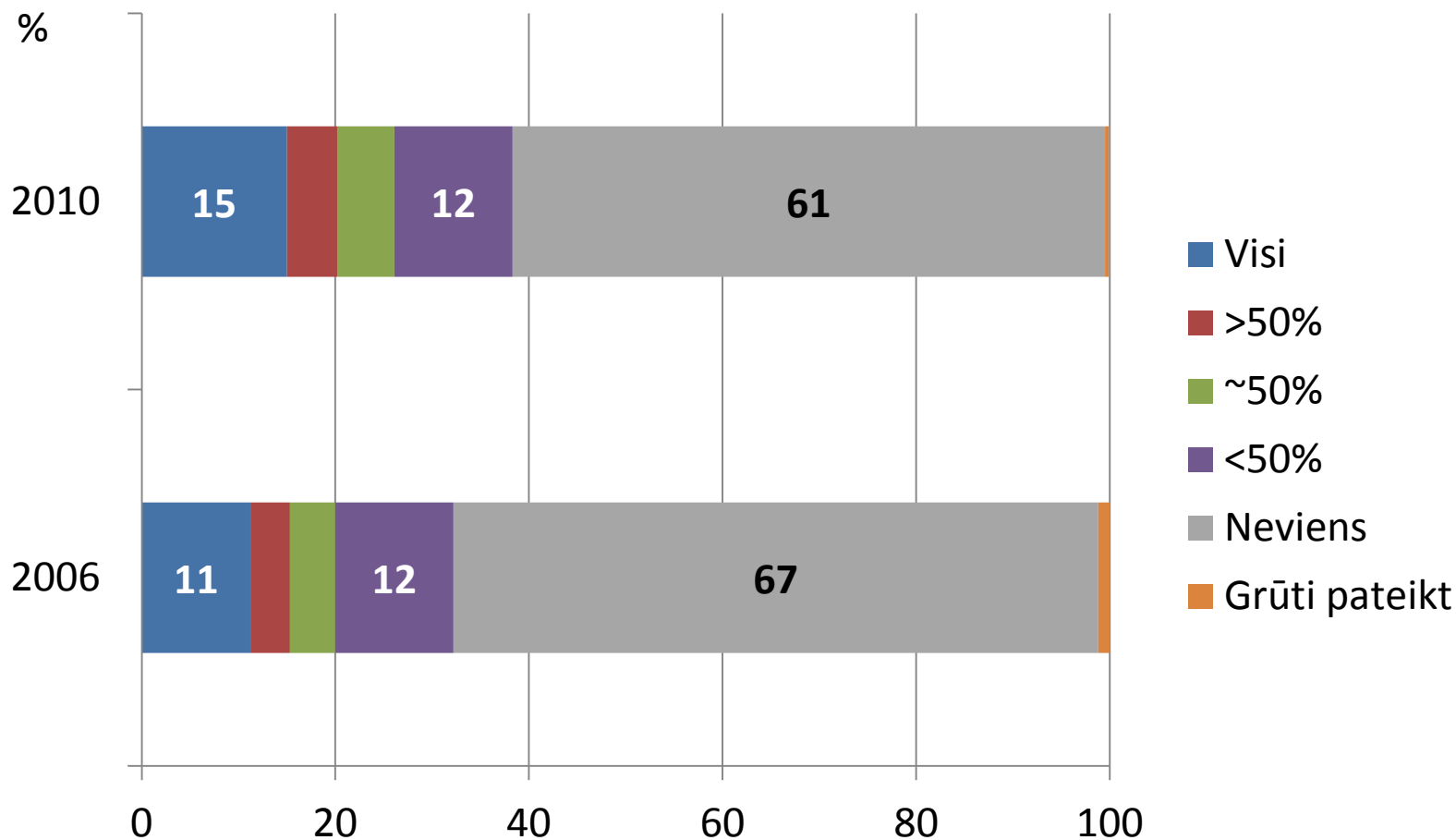
Latvijas Darba devēju konfederācija

ESF
EIROPAS SOCIĀLAIS
FONDS

Nodarbināto skaits, kuriem raksturīgs laika trūkums

Darba devēju aptaujas dati, 2006; 2010

Latvijas Darba devēju konfederācija

ESF
EIROPAS SOCIĀLAIS
FONDS

Kam raksturīgs laika trūkums?

- 50 % nodarbināto minējuši laika trūkumu (51% 2006.gadā)
- Vīriešiem 57%, sievietēm – 46%
- Nodarbinātajiem vecumā no 35-44 gadiem (55%)
- Nodarbinātajiem ar augstāko izglītību (63%)
- Jo lielāka alga, jo vairāk trūkst laika (līdz 150 Ls - 43%, 250 Ls un vairāk – 64%)
- Ja algu maksā aploksnē – 61% (nekad nemaksā – 48%)

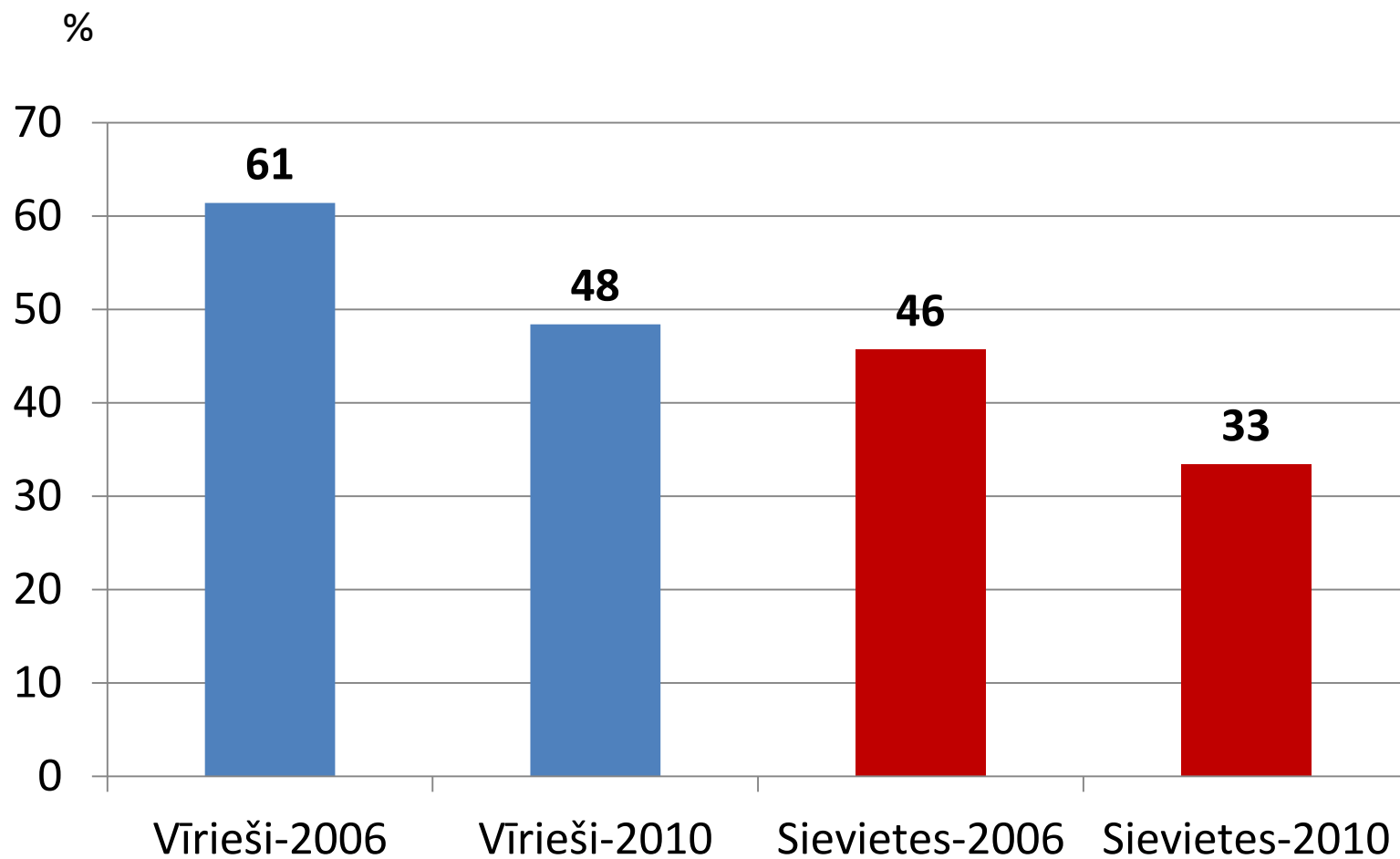
Nodarbināto aptaujas dati, 2010

Latvijas Darba devēju konfederācija

Virsstundu darbs

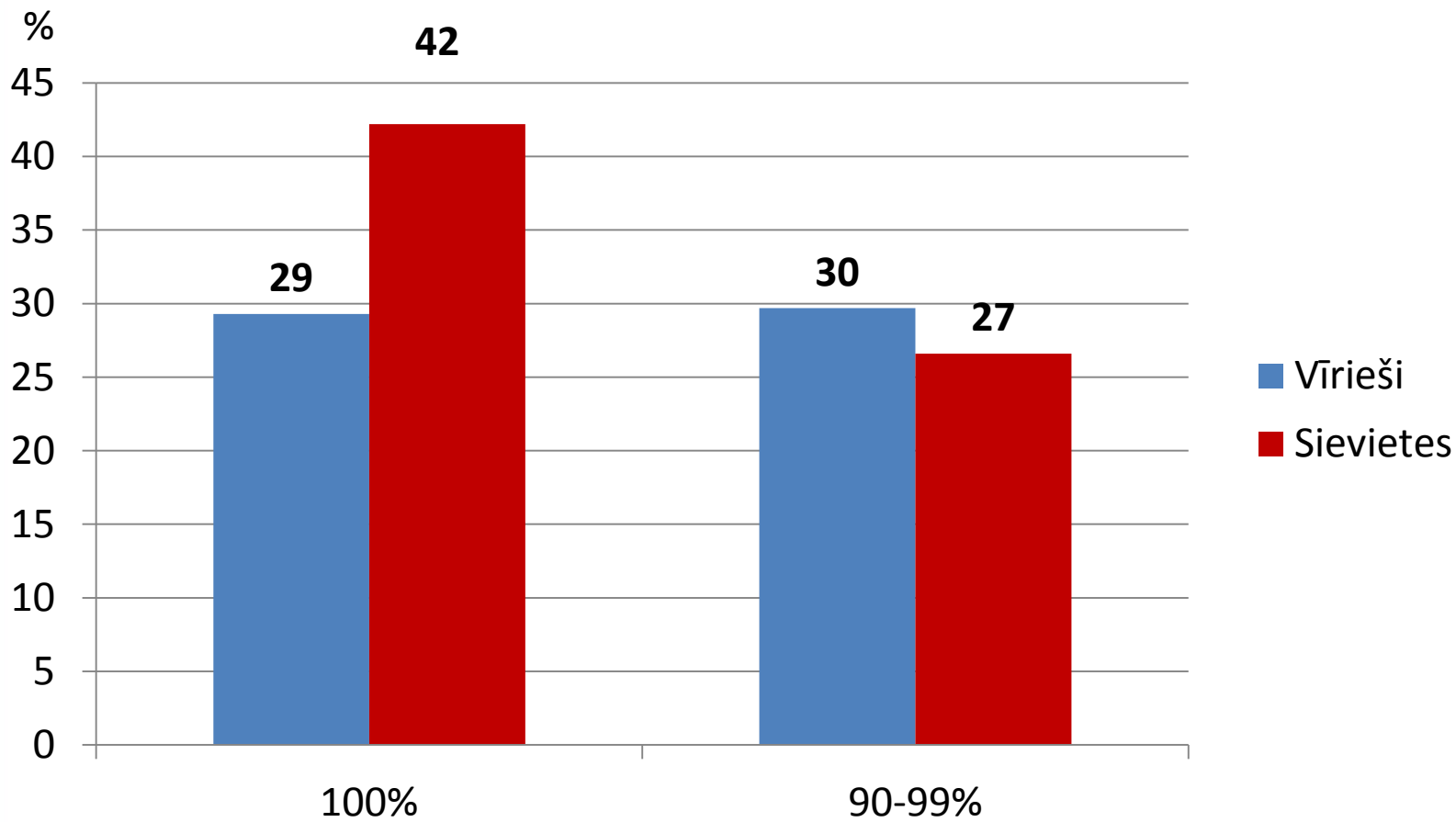
Nodarbināto aptaujas dati, 2006; 2010

Latvijas Darba devēju konfederācija

Darba laika īpatsvars, ko nodarbinātais velta saviem tiešajiem darba pienākumiem

Nodarbināto aptaujas dati, 2010

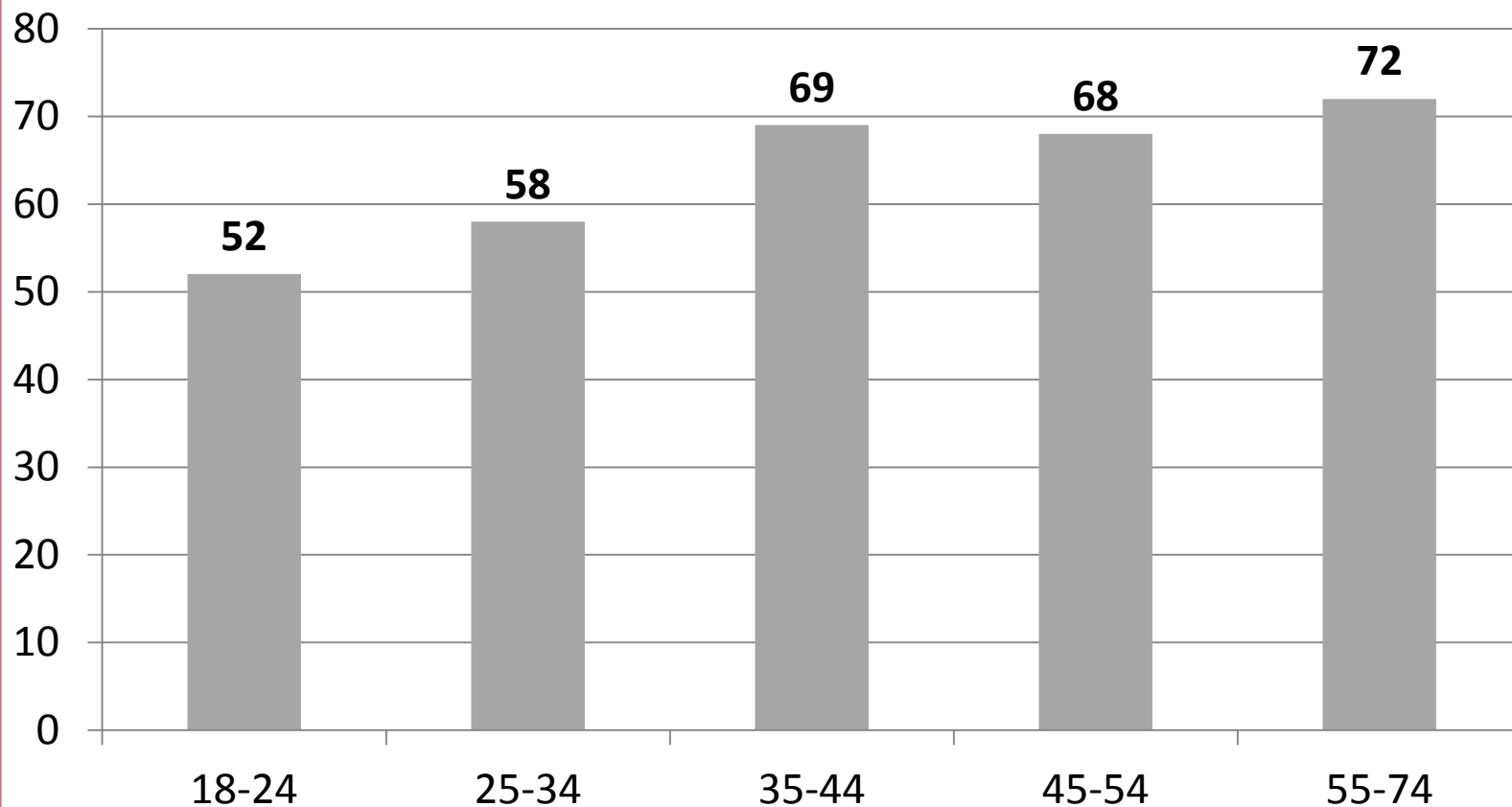
Latvijas Darba devēju konfederācija

EIROPAS SOCIĀLAIS FONDS

Vidēji pēdējo 3 mēnešu laikā, cik % no kopējā darba laika Jūs veltījāt darbam (saviem tiešajiem darba pienākumiem)?

Nodarbināto aptaujas dati, 2010

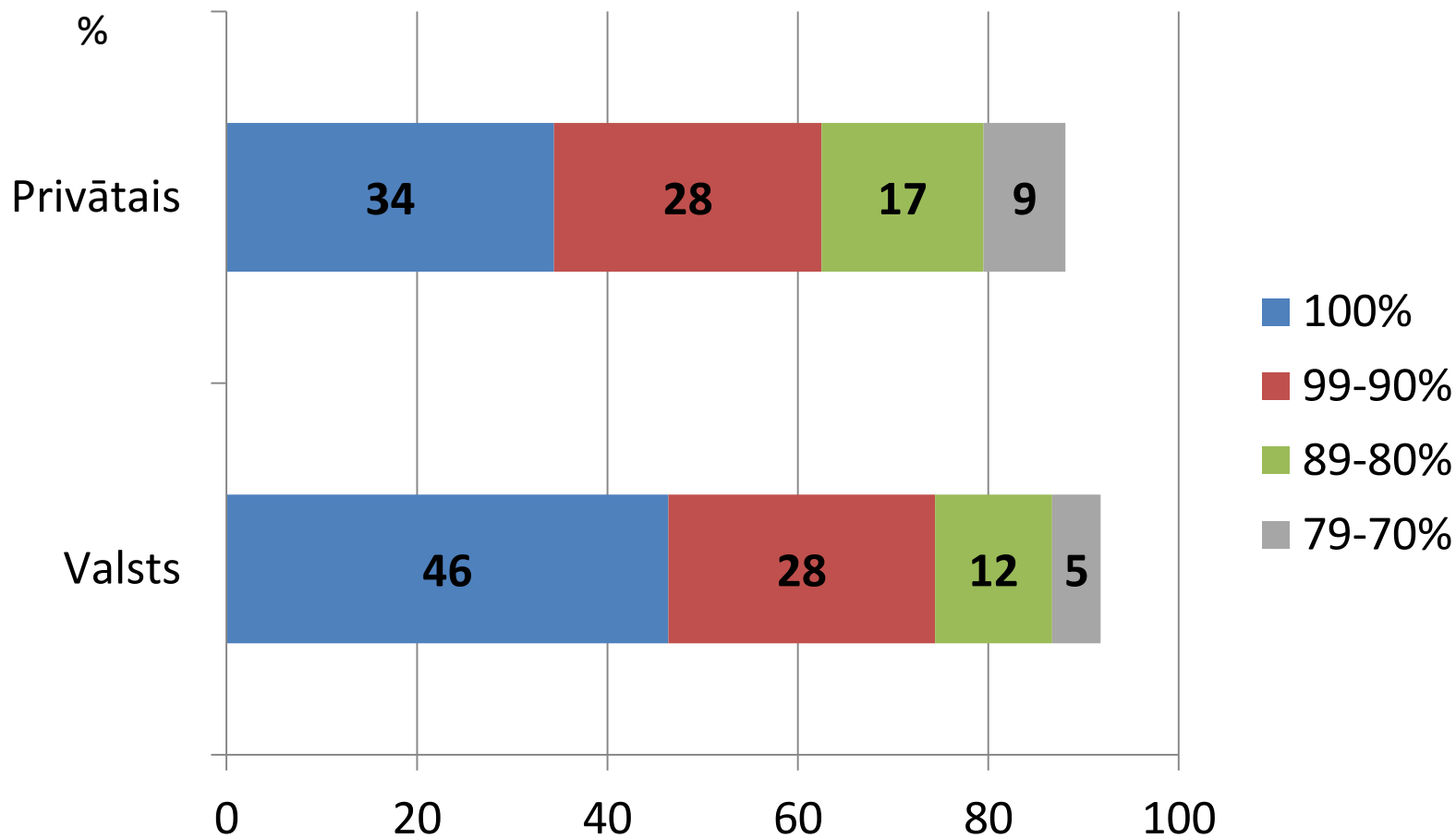
Latvijas Darba devēju konfederācija

EIROPAS SOCIĀLAIS FONDS

Vidēji pēdējo 3 mēnešu laikā, cik % no kopējā darba laika Jūs veltījāt darbam (saviem tiešajiem darba pienākumiem)?

Nodarbināto aptaujas dati, 2010

Latvijas Darba devēju konfederācija

ESF
EIROPAS SOCIĀLAIS
FONDS

Secinājumi

- Plaša riska faktoru grupa, kas sevī iekļauj dažādus darba vides aspektus
- Katrai nodarbināto grupai ir jāpievērš uzmanība, jo tai raksturīgi citi psihoemocionālie riska faktori
- Psihoemocionālie riska faktori izraisa/veicina arodslimību attīstību, ar darbu saistīto slimību attīstību, nelaimes gadījumu notikšanu
- Pastāv būtiska atšķirība starp nodarbināto viedokli un darba devēju viedokli par psihoemocionālo riska faktoru izplatību

PALDIES PAR UZMANĪBU!

Latvijas Darba devēju konfederācija

